

„Velký herec není ani pianem, ani harfou, ani houslemi nebo cellem. Ani jeden akord mu není vlastní, ale přijímá akord a tón, který patří k jeho partu, a umí se vpravit do všech. Mám vysoké mínění o nadání velkého herce: to je člověk stejně vzácný a snad vzácnější než básník.“ (Diderot)

Roku 1928 přišel na svět jeden z nejlepších českých herců Karel Nonner. Narodil se 14. 5. na pomezí pražského Žižkova a Vinohrad.

Maminka byla ženou v domácnosti, tatínek pracoval jako úředník na poště. V době Karlova narození ho ale byrokracie přestala bavit a rozhodl se pro hudební kariéru, stal se uznávaným violistou Pražského symfonického orchestru a později dokonce orchestru Národního divadla a FOK.

Když bylo Karlovi deset let, milující maminka zemřela. Za rok se otec znovu oženil, jeho nová žena byla však židovského původu a v roce 1939 byla i se svým manželem uvězněna v koncentračním táboře. Nikoho tehdy moc nezajímalo osud dětí židovských rodičů, malý Karlík tak putoval do ústavu „Péče o mládež“ v Lednicích. Jeho o rok mladší bratr zase skončil v jiné, podobně „náležité péči“. Rodina Nonnerů tak byla rozprášena do různých koutů republiky. Vše zlé je ale pro něco dobré. Díky družné a kamarádské povaze zapadl Karel do kolektivu a navíc dostal příležitost vyučit se pánským krejčím. Josef Faltys, Karlův poslední zaměstnavatel, pronesl větu: „*Hochu, z tebe bude jednou výborný krejčí. Ty budeš mistr.*“ Měl pravdu, z Karla se opravdu stal mistr, jen v docela jiném oboru.

V roce 1945 se bratrům Nonnerovým vrátili rodiče z koncentračního tábora. Karel si ale se svou náhradní matkou příliš nerozuměl, a proto se rozhodl odejít z domova. Velkou roli patrně sehrálo válkou přerušené rodinné soužití a možná i neochota přijmout jinou ženu místo milované maminky.

Jednou poslal bratr, který studoval na průmyslovce a angažoval se ve svazáckém hnutí, Karlíka, aby ho šel omluvit na schůzku SČM. Karel si vzal kytaru, aby zamaskoval plachost a menší vzrůst. Bezděčně bavil všechny kolem a na příští schůzky už ho osobně zvali. Na jednom večírku se objevili také Miloš Nesvadba a Ljuba Skořepová, kteří přišli agitovat pro maňáskové divadlo. Na maňáscích se Karel uplatnil nejen jako krejčí, ale už i jako herec, byť poněkud kuriózním způsobem – v jedné pohádce hrál bramboru a v následující pohádce o mašince Vaškovi povýšil na šroubovák. Miloš Nesvadba mu posléze nabídl i něco většího – dostal roli druhého dělníka. Postupně si Karlova přirozeného talentu všímali i přední herci a herečky naší divadelní scény. V porotě Soutěže tvořivosti mládeže seděli Karel Höger, Vlasta Fabiánová a Božena Půlpánová. Karlova talentu si všimli a navrhli

mu, aby se přihlásil ke studiu herectví, doslova ho do studia dotlačili. Nejprve se z důvodu plachosti a trémy bránil: „*Já jsem krejčí – a to já jenom tak pro radost.*“ Nakonec se ale nechal přemluvit a k přijímacím zkouškám šel. První pokus nedopadl slavně, ve druhém už ale Karel zabodoval a v roce 1949 byl přijat na DAMU. Během studií se spřátelil s mnoha výraznými spolužáky, z nichž většina vyrostla v herecké osobnosti jak divadelní tak i filmové. Třeba Josef Zíma v jednom rozhovoru zavzpomínal na společnou lásku k cyklistice. V roce 1953 Karel Nonner úspěšně dokončil studia na DAMU a mohl si tak začít budovat hereckou kariéru.

Své vysněné povolání, být divadelním umělcem, však mohl realizovat až po ukončení povinné základní vojenské služby. Na vojně dostal díky veliteli pluku možnost sestavit recitační kroužek. Mělo to své kladné stránky – místo cvičení mohl oblažovat uměním vojáky z jiných útvarů. Stinnou stránkou byla Karlova představa o vlastním recitačním umění. Nevadil mu ani tak obsah některých básní, spíš ho brzdila utkvělá představa: „*Styděl jsem se moc. Ani ne tak kvůli tomu obsahu básně, ale kvůli tomu, jak ji blbě recituju. Já recitovat neumím.*“

Po ukončení vojenské služby Karel nastoupil do Divadla pracujících v Mostě. „*Praha je Praha, to máte marné, Praha je vzor elegance...*“ Jenže touha dělat divadlo po svém byla silnější, proto se rodilý Pražák rozhodl opustit hlavní město. Tehdy Karel možná sám netušil, že se mu Most stane osudem, a že zdejší angažmá bude zároveň jediným jeho pracovním závazkem.

Jeho první kroky na profesionálních divadelních prknech byly ale vratké, nejprve jen zaskakoval a sloužil v epizodních rolích. První opravdovou rolí byl Figulus v Mikulově Zradě po Bílé hoře. Kolegové jeho výkon „ocenili“ slovy: „*Byls tuhý, až to chrastilo.*“ Místo nadšení z výrazného talentu vyvolal rozpaky a možná i otázku přímo nerudovskou: Kam s ním?

Dílem náhody se stalo, že byl Karel obsazen místo náhle onemocnělého kolegy do role Hrůzy Lelka v inscenaci Rostislava Volfa Pan Johanes. Náhle se zjistilo, že je Karel Nonner vlastně předurčen pro komediální role. Prosadil se, zaujal a pak už to šlo všechno mnohem lépe. Začaly přicházet role, v nichž se Karlu Nonnerovi dařilo uplatnit svůj osobitý herecký talent. Mostecká scéna mu začala nabízet ztvárnění mnoha jevištních postav, mezi nimiž dominovaly role převážně komediálního charakteru. Našly se tak pro něj – kromě epizod – i zajímavé role třeba v Goldoniho komedii Jemnostpanáček markýz, v satirických scénkách Jaroslava Malého Abraka dabraka, v estrádní veselohře Když rozkvete akát, sluha Hernando v Calderonově komedii Moje dáma nade všechno. A objevily se i role, které si divák mohl zapamatovat pro Karlovu satirickou komiku – například lakýrník v Blažkově Třetím přání, kde Karel ztvárnil komickou postavu prostého maloměšťáka, nebo deštníkář Jefim Semjorkin ve Škvarkinově Soudném dnu. Podstatu jeho komiky asi nejlépe vyjádřil důvěrný znalec mosteckého divadla dr. Miloslav Valvoda: „*Nonnerovi je blízká klaunská, dovádívá rozpustilost bez sarkasmu, i když trochu ironie si umí přisolit. Nejbližší je mu však lehký, jemný humor hastrmáneků, šašků, krajánků i polidštěných čertů a bytostně česká veselost a žertování. Bezprostřední*

pravdivá lidovost jeho hereckého projevu mu dává schopnost postihnout jádro postavy nejtiššími prostředky, gesty a mimikou očí a obličeje. Jeho gesta jsou plně srozumitelná i beze slov, protože má rytmus v těle...“

Samostatnou kapitolou byly pohádky. Nonnerův přístup ke zkouškám i následným představením byl výjimečný. I k inscenacím pro nejmenší diváky přistupoval se stejnou úctou a zodpovědností jako k Shakespearovi. Jeho zapomenutý čert Mates Trepifajksl z Drdových Dalskabátů byl vpravdě nezapomenutelný. Když si poprvé přečetl tu hru, prohlásil: „*Sakra, to jsem já.*“

Nelze vyjmenovat všechny inscenace a pohádkové postavy, za všechny alespoň pár her: Hrátky s čertem, Šípková Růženka, Jak se stal Rumcajs loupežníkem, Tři veteráni, Tři medvíďata. Jeho poslední vodník v českém Honzovi byla sice postava víc osudová než pohádková, ale i tady dokázal rozsvítit jeviště dojemnou člověčinou. Svě loupežníky, vodníky a čerty hrál s takovou fantazií a chutí, že byli velkým zážitkem nejen pro dětské, ale i pro dospělé publikum.

Rád vymýšlel figurky – začal s nimi nejen proto, že si jimi režiséři mohli nejlíp „osahat“ hercovi vlohy, ale i proto, že je uměl vymyslet. S figurkami šlo předvádět doslova herecké koncerty. V Burianově úpravě Každý něco pro vlast Karel Nonner doslova oslnil. Režisér Bureš do této hry obsadil také pány Veldu a Brzobohatého. Kdyby byl jejich výstup tehdy zfilmován, byl by velice zajímavým exponátem historie talentovaného mladého herectví a zároveň i mosteckého divadla. Z dalších figurek to byl třeba Miška, sluha policejního direktora z Revizora nebo Košťál v Shakespearovi. „*Nonnerův Košťál byla figurka zdánlivě uzavřená, ale co v ní bylo života. Především o té platí, že není malých rolí.*“ Takovou pochvalu napsal recenzent Průboje Jaroslav Richter.

Herec své figurky miloval. Zároveň se jich ale bál, protože nechtěl zůstat jen figurkářem. Proto odmítal nabídky pražských divadel, bál se, že ho kolegové z Prahy oslovovali jen a právě proto, co uměl udělat ze „štěků“ figurek.

Pod vedením režisérů Lubomíra Poživila, Zdeňka Buchvaldka, Ilji Bureše, Norberta Snítily, Antonína Novotného, Karla Lhoty a Rudolfa Felzmanna vyrostl Karel Nonner ve významnou a inspirativní hereckou osobnost, jejíž doménou byly převážně komické role v domácím i světovém dramatickém repertoáru. Svě přirozené a hluboce lidské herectví však Karel Nonner uplatnil také v rolích vážných.

Výčet Nonnerových divadelních rolí by byl opravdu velký, namátkou účinkoval třeba ve hrách Dvanáct rozhněvaných mužů, Labyrint srdce, Konec masopustu, Nebezpečný věk, Strýček Váňa, Lucerna, Fidlovačka, Muži v ofsajdu, Ostře sledované vlaky.

Karla Nonnera si všimli i filmaři, objevil se třeba v detektivním příběhu Diagnóza smrti (1979) nebo ve filmu Šílený kankán (1982).

Život a dílo Karla Nonnera inspirovali jeho kolegu herce Stanislava Oubrama k napsání knižní publikace Karel Nonner – herec, který daroval talent Mostu, kterou vydalo Nakladatelství Hněvín v roce 2006.

Celý svůj osobní i profesní život a kariéru zasvětil Nonner mosteckému divadlu. Divadelní archiv uchovává stovky fotografií a několik nepříliš kvalitních videozáznamů inscenací, v nichž Karel Nonner hrál. Existuje východoněmecký seriál Rudí horolezci, televizní pohádka Honza a drak (1987), pár rozhlasových nahrávek a další. Je to velmi málo na přiblížení Nonnerova osobitého herectví v jeho plné šíři a bohatosti.

Štědře rozdávaný talent mu město Most a zdejší publikum oplácelo nefalšovaným obdivem a přízní. V roce 1984 byl jmenován zasloužilým umělcem a za jeho celoživotní hereckou tvorbu mu byla v roce 1997 udělena Cena města Mostu.

Nonnerovo herecké působení přerušila koncem roku 1997 vážná nemoc, která ho upoutala na lůžko. Kolegové však na něj nezapomněli a 21. května 2000 přichystali na velké scéně Městského divadla v Mostě Večer pro Káju – hold svému kolegovi, kamarádovi a skvělému herci. Bylo to veselé posezení při písničkách, scénkách, historkách a ukázkách z Nonnerových inscenací. Divadlo se zcela vyprodalo a účinkující vystoupili bez nároku na honorář.

Karel Nonner se ale z těžké nemoci již nevzpamatoval a po dlouhých letech trápení ve věku 79 let v roce 2007 zemřel. Divadlo tak ztratilo jednoho z nejtalentovanějších herců své generace, svého „Nonneráka“, jak ho láskyplně nazývali kolegové.

(Zpracovala: Martina Vlčková)

Použitá literatura:

(any): Mostecké divadlo vzpomínkovým večerem připomene skvělého herce.
Mostecký deník, 9. 5. 2013, č. 107, s. 3.

(bar): Velký herec odešel.
Homér, 11, 2007, č. 26, s. 6. 1 il.

CABOCH, E.: Potlesk na otevřené scéně. Dvě jubilea Karla Nonnera.
Rozvoj, 17. 5. 1978, s. 3. 1 obr.

(cer): Kulturní Světlušku letos získal Hněvín.
Mladá fronta Dnes, 12, 17. 4. 2001, č. 90, s. 3.

(hc): Cenu Mostu získali tři umělci.
Deník Mostecka, 9. 7. 1997, s. 1.

(jm): Dramaturg Novák, herec Nonner a básník Juliš převzali v pátek Ceny města Mostu.
Deník Mostecka, 22. 9. 1997, s. 1, 7.

(jm): Mostecký herec Nonner oslavil sedmdesátiny.
Deník Mostecka, 18. 5. 1998, s. 1.

(jm): Nemoc si nevybírá.
Deník Mostecka, 2. 2. 1998, s. 8.

Kalendárium.
Mostecké listy, 5, 2004, č. 5, s. 6.

KOUKAL, Pavel: Životní jubileum Karla Nonnera.
Průboj, 40, 13. 5. 1988, č. 111, s. 5. 1 obr.

(kul): Zemřel herec Karel Nonner.
Lidové noviny, 20, 27. 6. 2007, č. 149, s. 18.

MACAN, Jiří: České divadlo přišlo o herce z největších.
Mostecký deník, 13, 21. 6. 2007, č. 144, s. 13.

MACAN, Jiří: Diváci na Karla Nonnera rozhodně nezapomněli.
Deník Mostecka, 23. 5. 2000, s. 8.

MACAN, Jiří: Hrobaříkem se stal Maxa.
Deník Mostecka, 17. 4. 2001, s. 6.

MACAN, Jiří: Karel Nonner slavil třiasedmdesátiny.
Deník Mostecka, 16. 5. 2001, s. 9.

MACAN, Jiří: Před filmem bylo divadlo.
Deník Mostecka, 12. 1. 2002, s. 8.

MACAN, Jiří: Večer pro Káju bude mít přímo hvězdnou sestavu.
Deník Mostecka, 13. 5. 2000, s. 8.

NONNER, Karel: Režisér Karel Svoboda mi říkal „Homére“! [Rozhovor.] Zaps. Radek Petržilka.

Homér, 1, 11. 9. 1997, č. 26, s. 12.

NOVÁK, Vlastimil: Dvě výročí herce Karla Nonnera.

Deník Mostecka, 11, 15. 5. 2003, č. 112, s. 18.

NOVÁK, Vlastimil: In memoriam Karel Nonner.

Mostecké listy, 14, 2013, č. 4, s. 17. 2 il.

NOVÁK, Vlastimil: In memoriam Karel Nonner (14. května 1928 – 19. června 2007).

Mostecké listy [online]. 14. 9. 2013 [cit. 13. 10. 2017]. Dostupné z: <http://listy.mesto-most.cz/in-memoriám-karel-nonner-14-kvetna-1928-19-cervna-2007/d-6538>

NOVÁK, Vlastimil: Nedožitá osmdesátiny velkého herce.

Mostecké listy, 9, 2008, č. 5, s. 9. 1 il.

NOVÁK, Vlastimil: Odešla obětavá žena. [Jiřina Cingrošová, manželka Karla Nonnera.]

Deník Mostecka, 19. 1. 2006, č. 16, s. 12.

NOVÁK, Vlastimil – STUDECKÝ, Martin: Karel. In: Youtube [online]. 23. 6. 2013 [cit. 13. 10. 2017]. Dostupné z: <https://youtu.be/eL2xw8LbbD0>

OUBRAM, Stanislav: Karel Nonner: herec, který daroval talent Mostu. [Autor] Stanislav

Oubram. Vzpomínky na Karla Nonnera napsali Helena Ambrosová ... [et al.]. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 125 s.

PETRŽILKA, Radek: Osobnosti dvacátého století.

Deník Mostecka, 6. 1. 2001, č. 5, s. 9.

Postavy herce Karla Nonnera jsou plně porozumění.

Rozvoj, 16. 5. 1984, s. 3.

Pozoruhodná výročí. Karel Nonner.

Pontanus, září 2003, s. 10.

PROROK, Roman: Plnými hrstěmi.

Rozvoj, 38, 25. 5. 1988, č. 21, s. 3. 1 obr.

-r-: Odchody.

Pontanus, leden 2003, s. 1. 1 obr.

(rb): Herec, který nelže. Karel Nonner, nositel ceny SKNV a ceny města Mostu.

Průboj, 22., 23. 5. 1982, s. 12. 3 obr.

SLÍŽOVÁ, Radka: Ohlédnutí za hvězdou, která nedávno zhasla, aneb, Pocta Karlu Nonnerovi.

Mostecké listy, 8, 2007, 8, s. 8.

(tit): Divadlo se rozloučí se svým slavným hercem.

Mladá fronta Dnes – Severní Čechy, 18, 25. 6. 2007, č. 147, s. 5.

VALVODA, Miloslav: Karel Nonner. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1975. 32 s.

(vev): Herec pokřtí svou knihu. [Křest knihy S. Oubrama o Karlu Nonnerovi.]
Mostecký deník, 13, 23. 2. 2007, č. 46, s. 10.

(vev): Stanislav Oubram pokřtí knihu. [Křest knihy S. Oubrama o Karlu Nonnerovi.]
Mostecký deník, 13, 24. 2. 2007, č. 47, s. 10.

Zemřel Karel Nonner.
Mostecké listy, 8, 2007, č. 6, s. 7.

Personální bibliografie:

<http://www.svkul.cz/wp-content/uploads/2017/12/Nonner-bibl.pdf>